

Naturvårdsverkets författningssamling

ISSN 1403-8234

NFS 2000:15

Utkom från trycket
den 18 december 2000

Naturvårdsverkets föreskrifter om genomförande av mätningar och provtagningar i vissa verksamheter;

beslutade den 14 december 2000.

Med stöd av 1 § andra stycket och 8 § förordningen (1998:901) om verksamhetsutövers egenkontroll föreskriver Naturvårdsverket följande samt beslutar om följande allmänna råd.

1 § Dessa föreskrifter gäller för sådan yrkesmässigt bedriven miljöfarlig verksamhet som

- a) är tillstånds- eller anmälningspliktig enligt 9 kap. 6 § första stycket miljöbalken,
- b) har meddelats tillstånd enligt 9 kap. 6 § miljöbalken eller enligt den tidigare gällande miljöskyddslagen (1969:387),
- c) har tillstånd enligt den tidigare gällande vattenlagen (1983:291), som enligt övergångsbestämmelserna i miljöskyddslagen var att betrakta som tillstånd enligt miljöskyddslagen eller
- d) har meddelats dispens enligt den tidigare gällande miljöskyddslagen.

Dessa föreskrifter innebär ingen inskränkning i de krav på verksamhetskontroll som en tillsyns- eller tillståndsmyndighet kan ställa i ett enskilt fall eller som föreskrivs eller har föreskrivits enligt annan lagstiftning.

2 § Verksamhetsutövaren skall utföra mätningar och provtagningar i den utsträckning det behövs i syfte att

- a) kontrollera efterlevnaden av en gräns för omfattningen av ett tillstånd
- b) kontrollera efterlevnaden av villkor eller provisoriska föreskrifter i domar, tillståndsbeslut eller dispenser och kontrollera efterlevnaden av sådana föreskrivna skyddsåtgärder, begränsningar och andra försiktighetsmått som avses i 9 kap. 5 § miljöbalken,
- c) skaffa kunskaper om hur verksamheten påverkar miljön i andra avseenden än vad som framgår av villkor eller föreskrifter enligt punkten b).

3 § Mätmetoder, mätanordningar, provtagningsutrustning, givare och andra liknande tekniska anordningar för mätning och provtagning liksom metoderna för provtagning och analys skall, med hänsyn till förhållandena där mätningen eller provtagningen sker, vara utformade så att mätningarna och provtagningarna fullgör sitt syfte enligt 2 §.

4 § För mätning, provtagning och analys skall verksamhetsutövaren använda de metoder som framgår av föreskrifter, domar eller tillståndsbeslut.

I övriga fall skall verksamhetsutövaren använda metoder enligt svensk eller internationell standard. När tillämpliga standardiserade metoder enligt andra stycket saknas får verksamhetsutövaren använda andra förekommande metoder, som gör det möjligt att uppfylla syftet med mätningen eller provtagningen enligt 2 §.

5 § Verksamhetsutövaren skall dokumentera

- a) syftet med mätningarna,
- b) mätresultaten,
- c) de tekniska egenskaperna hos mätanordningar, provtagningsutrustning, givare och andra liknande tekniska anordningar för mätning och provtagning som används enligt 3 §,
- d) de tekniska förhållanden som omger mätningarna,
- e) de metoder för mätning, provtagning och analys som använts och
- f) tid och plats för mätningarna.

Dokumentationen skall sparas i fem år.

6 § Såvitt avser utrustning för kontroll skall kraven i 5 § förordningen (1998:901) om verksamhetsutövares egenkontroll även tillämpas på sådana verksamheter som meddelats tillstånd eller erhållit dispens enligt miljöskyddslagen (1969:387), men som numera inte är tillstånds- eller anmälningspliktiga.

7 § Bestämmelser om kontroll genom ackrediterat laboratorium finns i Naturvårdsverkets kungörelse (SNFS 1990:11) med föreskrifter om kontroll av vatten vid ackrediterade laboratorier m.m.

Bestämmelser om rapportering finns i Naturvårdsverkets föreskrifter (NFS 2000:13) om miljörapport.

Denna författning träder i kraft den 1 januari 2001.

NATURVÅRDSVERKET

LARS-ERIK LILJELUND

Peter Sörngård
(Tillsynsenheten)

Utföra mätningar och provtagningar som behövs (Till 2 §)

Av 26 kap. 19 § miljöbalken (MB) framgår att verksamhetsutövaren har ansvaret för att egenkontroll bedrivs. Kraven på omvänd bevisbörda och på att skaffa behövliga kunskaper framgår av 2 kap. 1 § respektive 2 § MB. Med utgångspunkt från dessa krav bör verksamhetsutövaren konkretisera de mätbehov som finns och genomföra de mätningar och provtagningar som det finns behov av.

Verksamhetsutövaren kan avstå från mätning eller provtagning om en annan kontrollmetod ger ett lika säkert eller säkrare resultat till samma eller lägre kostnad.

Verksamhetsutövaren kan låta mätningar och provtagningar som medför oskäliga kostnader utgå om inte en minskad omfattning på dem, exempelvis mätningar med glesare intervall eller indirekta mätningar/provtagningar, kan göra kostnaden skäligen. När det gäller kontroll som avses i punkten b) bör en sådan förändring förutsätta att andra kontroller och åtgärder vidtas, som kompenserar förändringarna så att tillförlitligheten i kontrollen av villkoren eller föreskriften förblir minst densamma.

Genom väl utformade och noggrant utförda beräkningsmetoder och beräkningar, t.ex. för buller eller för massbalanser, kan verksamhetsutövaren helt eller delvis ersätta, komplettera eller minska behovet av fortlöpande mätningar eller provtagningar. I anmälningspliktiga verksamheter utan tillstånd och med liten påverkan på miljö eller hälsa kan verksamhetsutövaren vanligen ersätta mätningar och provtagningar med skattningar av exempelvis utsläpp.

Om mätningarna eller provtagningarna ersätts med andra metoder bör verksamhetsutövaren kunna förklara eller visa varför samt hur dessa andra metoder utförts.

Verksamhetsutövaren bör bedöma behoven av mätningar och provtagningar också utifrån verksamhetens storlek, dess komplexitet, typen av verksamhet, krav i föreskrifter, direkta eller indirekta behov på grund av villkor eller villkorsformuleringar i olika tillståndsbeslut samt utifrån omgivningsförhållandena och riskerna för att verksamheten påverkar miljön eller människors hälsa. Behoven kan variera över tid, t.ex. när nya krav tillkommer eller omgivningsförhållandena ändras.

Andra föreskrifter om mätningar eller provtagningar gäller parallellt. När sådana mer detaljerat eller branschspecifikt reglerar ett visst utförande eller en viss metod eller reglerar alternativa kontrollmetoder till mätningar, bör de särskilda föreskrifterna tillämpas.

Verksamhetsutövaren kan till del skaffa sig kunskaper om hur verksamheten påverkar miljön genom mätningar eller genom en kombination av mätningar och beräkningar.

Punkten c) tar också fasta på när verksamhetsutövaren bör följa hur utsläpp sprids och vilka halter, nivåer eller mängder detta ger i den omgivande miljön. Den påverkan som kan behöva mätas eller tas prover på bör gå att knyta till den egna verksamheten.

Verksamhetsutövaren kan behöva utföra mätningar för att hålla reda på resursförbrukningen i verksamheten, exempelvis av vatten, energi eller rå- och insatsvaror eller materialströmmar, t.ex. i form av inkommande eller lämnat avfall. Mätningarna kan även avse interna driftparametrar som reglerats, t.ex.

i tillståndsvillkor. De kan också gälla bestämmingar av vilka utsläpp som förekommer utöver dem som reglerats, t.ex. i ett tillstånd, och storleken på dessa. Se vad som ovan sagts om att i första hand tillämpa andra metoder än egna mätningar.

Verksamhetsutövarens ambition bör vara högre när det gäller mätningar för kontroll av villkorsefterlevnad eller föreskrivna krav enligt punkten b) än beträffande mätningar enligt punkten c).

Utforma mätningarna och provtagningarna utifrån syftet (Till 3 §)

Verksamhetsutövaren bör anpassa sin mätning eller provtagning, valet av mätutrustning och utformningen av de tekniska detaljerna kring mätningarna och provtagningarna till den rådande situationen. Exempelvis kan det i äldre anläggningar vara tekniskt svårt att åstadkomma bra mät- eller provtagningsförhållanden. Rörledningar och kanaler kan vara svåra att bygga om till rimliga kostnader. I nya anläggningar kan verksamhetsutövaren däremot planera rätt från början. Ett annat exempel på anpassning är när ett tillståndsvillkor eller en föreskrift ställer krav på vissa mät- eller provtagningsförhållanden.

När verksamhetsutövaren väljer metod för provtagning och analys bör detta också innefatta att bestämma hur ofta mätningen eller provtagningen skall ske (frekvensen), sättet att ta, behandla, förvara och transportera prover samt hur de skall analyseras.

Bestämmelser om att fortlöpande hålla all utrustning och alla anordningar för mätning, provtagning m.m. i gott skick, t.ex. genom fortlöpande kalibrering av instrument, finns i 5 § förordningen (1998:901) om verksamhetsutövares egenkontroll.

Naturvårdsverket har gett ut Allmänna Råd (AR 90:1) om provtagning av avloppsvatten vid utsläppskontroll och (AR 90:2) om flödesmätning av avloppsvatten.

Val av metoder (Till 4 §)

När verksamhetsutövaren använder svenska eller internationella standarder bör det vara sådana som Standardiseringen i Sverige (SIS) eller den Internationella Standardiseringsorganisationen (ISO) har fastställt.

När det finns olika standardiserade metoder (parametrar) för ett och samma ämne, och det inte framgår av vare sig föreskrifter, domar eller tillståndsbeslut vilken som ska användas, bör verksamhetsutövaren välja den som är mest lämpad. Finns ett tillstånd kan det av handlingarna i tillståndsärendet eller av myndigheternas inlägg under tillståndsprövningen framgå vilken metod som bör bli använd. I övriga fall bör verksamhetsutövaren använda den standardiserade metod som bäst svarar mot mätningens syfte och samtidigt passar in på de rådande tekniska, kemiska, fysikaliska eller biologiska förhållanden som, i förekommande fall, nämns i standarden.

Vanligen fungerar någon standardiserad metod, men när en fungerande standardiserad metod saknas, eller när det helt saknas en nationell eller internationell standard av något slag, kan verksamhetsutövaren använda andra metoder. En sådan kan vara en standard som används inom den bransch som verksamhetsutövaren tillhör, även om standarden inte är fastställd som internationell eller svensk standard.

Krav på att skaffa kunskaper för att kunna välja metod framgår av 2 kap. 2 § miljöbalken.

Dokumentation (Till 5 §)

Dokumentationen bör spegla vilket syfte varje enskild mätning haft, vad verksamhetsutövaren har mätt/provtagit, vilka egenskaper som använd utrustning m.m. haft (t.ex. inom vilket mätområde som resultaten blir säkrast), hur mätningen/provtagningen gått till och under vilka förhållanden som mätningen/provtagningen skett samt när det skedde.

Dokumentationen om tekniska förhållanden kan avse en hänvisning till att förhållandena uppfyller ett visst angivet krav eller råd, t.ex. i ett föreläggande eller ett Allmänt råd. Finns avvikelser från ett råd, bör dessa nämnas. Andra exempel på viktiga uppgifter att dokumentera om de tekniska förhållandena kan vara längden på mätsträckan, förekommande virvelbildning från anslutande ledningar och som påverkar resultatet, om driftförhållandena vid mät-tillfället är normala eller hur de avviker eller orsakerna till eventuella stopp i mätningarna/provtagningarna m.m.

När mätningen eller provtagningen sker kontinuerligt räcker det med att ange detta. När så inte sker bör verksamhetsutövaren dokumentera tidpunkt och datum för mätningarna/ provtagningarna som klockslag eller som ett intervall mellan två klockslag. Sker mätningen/provtagningen över mer än ett dygn bör verksamhetsutövaren ange mellan vilka.

Eventuella stopp i mätningarna/provtagningarna bör i samtliga fall dokumenteras, från när det inträffade till när det upphörde.

Skötsel och kalibrering av utrustning för kontroll (Till 6 §)

Vilka dokumenterade rutiner som bör finnas för kontroll av att utrustning för kontroll är i gott skick framgår av Naturvårdsverkets kommande allmänna råd till 5 § förordningen om verksamhetsutövares egenkontroll.

Kontroll av vatten samt rapportering (Till 7 §)

Särskilda krav på utbildning och kunskaper framgår av 4 § i Naturvårdsverkets kungörelse (SNFS 1990:11) med föreskrifter om kontroll vid ackrediterat laboratorium m.m.

Naturvårdsverkets har gett ut Allmänna råd (NFS 2000:13) om miljörapport.